

חידושי רבינו הגרי"מ

זבחים

פרק חמישי

איזהו מקומן

מ"ח ע"א

סימן א'

בדין שחיטת חטאת בצפון

א. מכדי צפון בעולה בתיב ניתני עולה ברישא.
חטאת אידי דאתי מדרשא חביבא ליה. יש
להקשות אמאי קאמר דחטאת אחיא מדרשא, הא דין
זה מפורש בפסוק ושחט אתה לחטאת במקום אשר
ישחט את העולה, וא"כ אי"ז דרשא אלא מפורש הוא
בקרא דמקום שחיטתה הוא בצפון שזהו מקום
שחיטת העולה. וצויתר יש להקשות בסוגיית הגמ'
לקמן דף נ"ה ע"א, דקאמר רבא דליכא למילף
לשלמי ציבור דבעיא נפון בהקישא מחטאת, דדבר
הלמד מהיקש אינו חוזר ומלמד, וקשה אמאי שחיטת
נפון חטאת חשיבא למד בהיקש ולא חשבינן ליה
שהוא מפורש בתורה.

והנראה לומר כזה, בהקדם דברי הרמב"ם בספר
המזות שורש ב' וז"ל, הנה כבר התבאר
כי תרי"ג מזות שנאמרו לו למשה בסיני לא יימנה
בהן כל מה שילמד בשלש עשרה מדות וכו', אבל
אמנם יימנה מה שהיה פירוש מקובל ממנו והוא
שיבארו המעתיקים ויאמרו שזה הדבר אסור לעשותו

ואיסורו דאורייתא, עכ"ל. והנה צהא דאין מונין
אותן הי"ג מדות לדאורייתא, הרי אין הכוונה דאינס
דין תורה דהא הי"ג מדות הוו פירוש לדאורייתא,
אלא רק דכיון שאינס מפורשים בתורה אינס בכלל
הלכות והעשין. וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' אישות
ה"צ גבי קידושי כסף דהוה מדברי סופרים, וכתב
המגיד משנה שם דודאי האשה המתקדשת בהן
קידושיה קידושין גמורים והבא עליה הולד ממזר,
דאין קידושיה מתקנת חכמים אלא מכלל תורה שבעל
פה, והוא דבר שנאמר למשה ולא נכתב בפירוש
בתורה אלא שנאמר כגזירה שוה וזה נקרא דברי
סופרים. ולפי"ז יקשה הא דכתב הרמב"ם דאם יהיה
מקובל שדבר זה הוא מדאורייתא אז חשיב דאורייתא
גם לענין המנין, דמה מהני, הא בלא"ה הו"ג כ
דין תורה גמור, ורק דכיון שאינו מפורש בתורה
חשיב דברי סופרים, וא"כ גם השתא סו"ס אינו
מפורש בתורה. דבשלמא אי הא דחשיב מדברי
סופרים הוא משום דאינו דאורייתא שייך לומר
שהלכה למשה מסיני תגרום לעשותו לדאורייתא, אבל
אי הוה דברי סופרים משום שאינו מפורש בתורה,
א"כ גם אי יש הלכה למשה מסיני יש להחשיבו
מדברי סופרים דסו"ס אינו כתוב בתורה מפורש.

למילף הוא למעוטי דלא יועיל תמורה בקרצנות עכו"ם.

והנראה לומר כזה, דאין כוונת החוס' לחלק בין מיעוט לריבוי, דמה הסברא לחלק ביניהם הא בתרוייהו צעינן למילף מהיקש. אלא כוונת החוס' דכל מה דקיי"ל דדבר הלמד צהיקש אינו חוזר ומלמד הוא רק אם אנו באים ללמוד דין מחודש, אבל אם אין אנו באים לחדש ענש הדין, אלא רק ללמוד הגדר של דין ידוע, אז שפיר ילפינן גם מדבר הלמד צהיקש. דאי אפשר ללמוד דבר מחודש צהיקש אם המלמד עצמו נלמד מהיקש, אבל אם אין זה דבר מחודש אלא רק גדרים צדין קיים, שפיר איכא למילף אף מדבר הנלמד צהיקש. וא"כ צהא דילפינן הכא מצות מצות מחטאת חלב, אי"ו ילפותא של דין מחודש, אלא אחינן למילף דהפירוש צמש"כ צקרא "מצות", היינו דבר שזדונו כרת, וממילא ידעינן שגם צמש"כ צאשם "מצות" הוא דוקא אי זדונו כרת. אבל התם גבי תמורה בקרצנות עכו"ם, אינו דלגבי תמורה חסר צעיקר הדין קרצן, דודאי דגם קרצן עכו"ם חשיב קרצן גמור לכל דבר, ורק צעינן למילף דין מחודש של הפקעה מדין תמורה בקרצנות עכו"ם, וגם כזה שייך דבר הלמד מהיקש אינו חוזר ומלמד אף דהוא מיעוט מדין תמורה, דמ"מ הוא חידוש דין.

מ"ט ע"א

לקוח בבכסף מעשר שנטמא

ג. והרי מעשר דהוא נפדה ואילו לקוח בבכסף מעשר אינו נפדה. דתנן הלקוח בבכסף מעשר שנטמא יפדה, ר' יהודה אומר יקבר, התם לא אלימא קדושתיה למיתפס פדיוניה. והנה רש"י פירש דהקושיא היא מדברי ר' יהודה דס"ל דהלקוח צכסף מעשר גם אם נטמא א"א לפדותו ונריך לקוברו. וצחוס' מיייתו דאית ספרים דגרסי נטמא

וחזינן מיניה דמה שנחשב כדברי סופרים אינו דבר דממילא דענש מה שאינו כתוב צחורה גורם ממילא שהיה דברי סופרים, אלא דזה שאינו כתוב הוי ילפותא ורציה שהיה דברי סופרים, וע"כ גם אם אינו כתוב צחורה אם נאמר עליו צהלכה שהוא מדאורייתא שפיר הוי דאורייתא, כיון דזה שאינו כתוב צחורה אינו אלא ילפותא דהוא מדברי סופרים, וע"כ שייך שפיר דיאמר עליה דהיא דאורייתא.

וא"כ אפשר דה"ה דשייך גם להיפך דגם אם נכתב צחורה צפירוש מ"מ יאמר עליה צהלכה דדינו כדברי סופרים יחשב כדברי סופרים אף שהוא מפורש צחורה, ומעתה י"ל דלכך שחיטת לפון חשיבא היקש דכיון דנכתב צאופן של השוואה והיקש אז הוי כנאמר עליה דדינו ותורתו הוא כדבר הנלמד צהיקש ולא כדבר המפורש צחורה, ולכך דין מקום שחיטת החטאת הוא דבר הלמד צהיקש שא"א ללמוד ממנה לשחיטת שלמי ציצור. ומהך טעמא י"ל נמי דחציבא ליה, דאף דאין כזה שום חידוש לפי שדין זה מפורש צפסוק, מ"מ כיון דאית ליה דין היקש חציבא ליה.

דבר הלמד בהיקש

ב. תוס' ד"ה מה להלן. וי"ל דכי האי גוונא לא חשיב למד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש, כיון דאי לאו היקשא הוה מוקמינא ליה בכל דבר, ולא אתא היקשא אלא למימר דלא איירי אלא בדבר שיש בו כרת. והקשה השפ"א, דהא אשכחן דדבר הלמד צהיקש אינו חוזר ומלמד אף היכא דההיקש אחי למעוטי, דצגמ' לעיל דף מ"ה ע"א אמרינן, דקדשי עכו"ם אין עושין תמורה, וילפינן ליה דאיתקש תמורה למעשר צהמה ומעשה צהמה למעשר דגן, וצמעשר דגן כתיב צני ישראל ולא עכו"ם. ומקשינן צגמ' דהא דבר הלמד צהיקש אין חוזר ומלמד צהיקש. ואף דהתם מאי דצעינן